

Stockholms
stad

Utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Reviderad september 2017

stockholm.se

Utbildningsförvaltning
Handlingsplan mot våldsbejakande extremism
Maj 2017

Dnr:
Utgivningsdatum:
Kontaktperson:

Innehåll

Inledning	4
Definitioner	5
Våldsbejakande grupper	6
Autonoma miljö.....	6
Vit makt-miljö.....	7
Den islamistiska extremist-miljö	7
Lägesbild	8
Förebyggande arbete	9
<i>Pågående arbete utifrån skolans uppdrag</i>	9
<i>Insatser utifrån stadens riktlinjer</i>	11
Förhinderande arbete	14
Samverkan	14
Uppföljning	15
Sammanfattningen av utbildningsnämndens åtgärder mot våldsbejakande extremism	16

Inledning

Regeringen definierar våldsbejakande extremism som ideologier, rörelser och miljöer som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer.¹ Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den som inom en extremistisk miljö begår brott för sin sak, eller stödjer att ideologiskt motiverade brott begås, har tagit sig rätten till tolkningsföreträde och anser sig agera med ett ärofyllt uppdrag där målet är det som de själva uppfattar är det bästa för samhället. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.²

Våldsbejakande extremism förekommer både inom den politiska och religiösa sfären. Polisen fokuserar på den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön.

I maj 2016 beslutade kommunstyrelsen om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.³ Av riktlinjerna framgår det att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanerna är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna kommer årligen att följas upp inom ramen för den ordinarie styrningen med verksamhetsplan och verksamhetsberättelse. Det finns vid stadsledningskontoret en central samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism. Inom utbildningsförvaltningen finns också en samordnare för arbetet mot våldsbejakande extremism, som fungerar som kontaktperson till den centrala samordnaren.

¹ *Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism* (Skr. 2014/15: 144)

² *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17

³ *Stadens arbete mot våldsbejakande extremism Riktlinjer till Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram*, dnr 155-943/2015

Arbetet mot våldsbejakande extremism är en stor samhällsutmaning och det är mycket angeläget att utbildningsförvaltningen och dess skolor deltar i stadens insatser och inom ramen för uppdraget vidtar nödvändiga åtgärder.

I det följande redovisas utbildningsnämndens handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Handlingsplanen följer de anvisningar som stadsledningskontoret har tagit fram.⁴

Definitioner⁵

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism.

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering är en social process och det finns olika uppfattningar om hur processen går till. För att skilja ut den icke-våldsbejakande radikaliseringsprocessen används här Sakerhetspolisens smalare definition: Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

⁴ Anvisningar – lokala handlingsplaner mot våldsbejakande extremism 2017-01-27

⁵ Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (Ds 2014:4), sidan 20-23

Våldsbejakande grupper

Tre olika extremistmiljöer beskrivs i rapporten ”Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser”: autonoma miljön, vit makt miljön och den islamistiska extremism miljön.⁶

Autonoma miljön

Det den autonoma miljön strävar efter är ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.

På kortare sikt är målet att försvara arbetarklassen mot vad man uppfattar som olika typer av angrepp. Försvaret mot dessa upplevda angrepp kan innefatta allt från fysiska attacker på meningsmotståndare till laglig lobbyverksamhet för förändrad lagstiftning. Ideologin har en positiv inställning till feminism och HBT-personer och en positiv syn på invandring och mångkultur. Den autonoma miljöns ärkefiende är de som vill inrätta ett auktoritärt styre, vill begränsa invandringen och som säger sig värna den svenska etniciteten. Den avsedda ärkefienden är de som återfinns inom vit makt-miljön samt inom de icke våldsbejakande ideologiska miljöerna vilka ofta refereras till som högerextremistiska. Personer inom den autonoma miljön använder benämningen fascister för att beskriva sina meningsmotståndare och alla andra som uppfattas upprätthålla fascistiska strukturer, exempelvis också företagare och myndighetsföreträdare. Brottsförebyggande rådet (Brå) och Säkerhetspolisen beskriver att den autonoma ideologin inte kan ses som en sammanhållen ideologi utan betonar att det rör sig om flera olika inriktningar kopplat till olika sakfrågor, men under ett och samma ideologiska tak.

⁶ *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser* (Ds 2014:4)

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den national-socialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön). En central tanke inom hela miljön är föreställningen om en judisk konspiration och ett judiskt inflytande som anses hota den vita rasen, en judisk ockupationsregering – Zionist Occupation Government (ZOG). Det påstås att inflytandet utövas, inte bara från judar, utan också från andra som är en del i konspirationen. Exempel på institutioner och makthavare som av vit makt-miljön är utpekade som understödjare av ZOG är media och staten, i synnerhet polisen. De problem som finns i samhället förklaras bero på det judiska inflytandet och det mångkulturella samhället.

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva. Med kultur avses dock något som är lika oföränderligt som det man tidigare kallade ras, alltså något en person har med sig från födelsen och som är bestående. Framtoningen kan uppfattas ha blivit mjukare och uppmaningarna till brott förs fram med hjälp av en annan retorik, där den som är mottagare av budskapet ändå förstår att innebörden inte förändrats. År 2009 skrev Brå och Säkerhetspolisen att det inte finns någonting som pekar på att förändringen är annat än språklig.

Den islamistiska extremist-miljön

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. De västerländska demokratiska styrelseidealerna, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har tillgång till. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.

Lägesbild

Generellt sett är begreppet våldsbejakande extremism nytt och relativt okänt på Stockholms stads skolor. Viss propaganda och försök till rekrytering kan förekomma på skolor, men det sker troligen inte på ett systematiskt sätt. En analys av uppgifterna i incidentrapporteringssystemet RISK (numera KIA) visar endast på ett fåtal incidenter i ett par specifika områden där propaganda och agitation har förekommit främst från vitmaktrörelse, som har rapporterats i form av bråk och klotter.

Lägesbilden varierar över staden och ser olika ut för Stockholms stads cirka 150 kommunala grund- och gymnasieskolor. Lokal samverkan sker mellan stadsdelsförvaltning, polis och skola utifrån stadens riktlinjer mot våldsbejakande extremism. Inom stadens olika områden ska det tas fram en lokal lägesbild, som grund för

respektive stadsdelsnämnds handlingsplan. Denna är ett viktigt underlag för varje skola.

Det är viktigt att höja medvetenheten om fenomenet våldsbejakande extremism och dess möjliga påverkan, inte minst då det finns en tendens att tro att det inte förekommer i den egna skolan. Varje skola behöver identifiera behovet av särskilda informations- och utbildningsinsatser för att kunna anpassa dessa insatser utifrån lokala förutsättningar och behov. Inom utbildningsförvaltningen ska det samtidigt finnas gemensamma utgångspunkter för arbetet mot våldsbejakande extremism och det ska ske en förvaltningsövergripande samordning. Basen för utbildningsförvaltningens arbete mot våldsbejakande extremism är denna handlingsplan.

Förvaltningen kommer under år 2017 se över hur en fördjupad samlad lägesbild för skolorna kan tas fram och hur utbytet med stadsdelsförvaltningarna kring detta eventuellt kan samordnas. Den samlade lägesbilden ska användas för att prioritera behovet av insatser.

Förebyggande arbete

Pågående arbete utifrån skolans uppdrag

En del i skolans uppdrag är att främja demokratiska värderingar. Av skollagen framgår att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta kommer också till uttryck i läroplanerna, kursplanerna och ämnesplanerna, som styr utbildningens och undervisningens utformning och innehåll. Bland de övergripande målen i grundskolans läroplan ingår att ”ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om samhällets lagar och normer, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar i skolan och i samhället”. Av läroplanen för gymnasieskolan framgår det att de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla är ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor”. Motsvarande skrivning finns i grundskolans läroplan. Styrdokumentet fokuserar även på mänskliga rättigheter, kunskap om nationella minoriteter samt vikten av likabehandling.

Alla skolor ska arbeta för trygghet och studiero samt mot kränkningar och diskriminering. Det förebyggande arbetet mot

kränkningar, trakasserier och diskriminering ska göras årligen och utgå från en kartläggning av skolans behov och identifierade risker för kränkningar, trakasserier och diskriminering. Det är viktigt att skolorna i detta arbete även är uppmärksamma på signaler om förekomsten av våldsbejakande extremism. De förebyggande åtgärderna som ska vidtas utifrån kartläggningen ska dokumenteras i en likabehandlingsplan mot kränkande behandling, som utarbetas tillsammans av skolledning, lärare och elever. I framtagandet av likabehandlingsplanerna framkommer olika behov på skolorna som resulterar i skilda insatser till exempel utbildningar i normkritik, jämställdhet och rasism.

Stadens skolor arbetar löpande inom ramen för undervisningen och utbildningen med frågor som belyser mänskliga rättigheter (MR) och medmänskliga skyldigheter. Arbetet sker på olika sätt utifrån lokala förutsättningar och behov, i samverkan med flera olika parter. Arbetet sker både på skolan men kan också ske genom olika föreställningar, studiebesök och resor såväl inom som utanför landet. Nedan finns exempel på olika arbetssätt och aktiviteter vid stadens skolor.

- Vissa skolor arbetar med temaperioder där till exempel mänskliga rättigheter och skyldigheter lyfts fram i undervisningen i flera ämnen samtidigt. Aktiviteter kan då också ske utöver undervisningen, till exempel genom att elevföreningen och andra föreningar och verksamheter engageras.
- Skolor har storföreläsningar i aulan vid olika tillfällen, resor och teaterföreställningar inom området MR.
- Flera skolor deltar i olika projekt som belyser mänskliga rättigheter och medmänskliga skyldigheter. Inom gymnasieskolan pågår exempelvis inkluderingsprojekt mellan elever på nationella program och på språkintröduktion samt ”kubprojektet” i samarbete med Raoul Wallenberg Academy, som syftar till att lära ut och levandegöra mänskliga rättigheter.
- Skolornas elevhälsoteam har en viktig uppgift, dels för att fånga upp när enskilda elever är utsatta, men också för att arbeta strategiskt med MR-frågor på skolorna. Alla skol-sköterskor har under år 2016 fått utbildning kring rasism.

- Utbildningsförvaltningen genomför årligen en studieresa med 30 gymnasieelever till Polen ("I Förintelsens spår"). Inför och efter resan har eleverna i uppgift att på olika sätt öka kunskapen bland övriga elever på skolan.
- Flera av stadens grundskolor har ett pågående arbete med våldspreventionsinsatser, i samarbete med socialtjänsten vid respektive stadsdelsförvaltning.
- Stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Rinkeby-Kista, Södermalm och Älvsjö har påbörjat ett våldspreventivt arbete utifrån ett genusperspektiv, i samarbete med organisationen MÄN genom programmet mentors in violence prevention (MVP). I detta ingår utbildning för stadsdelsteam/skolpersonal samt handledning och implementeringsstöd för MVP-arbetet på skolorna.

Skolorna arbetar ofta utifrån demokratifrågan brett och inte endast inriktat på våldsbejakande extremism. De olika arbetsformerna och insatserna som sker vid skolorna kommer att fortgå och vidareutvecklas framöver. Förvaltningen ska inventera det arbete som sker för att utifrån det kunna sprida goda exempel mellan skolorna. Genom utbildningsinsatser, utökad informationsmaterial, uppföljning, med mera kommer området våldsbejakande extremism få ett större fokus.

Skolornas arbete följs upp utifrån gällande regelverk och utbildningsnämndens verksamhetsplan genom mål och indikatorer men även genom tillsyn av Skolinspektionen. Inträffade händelser följs upp genom rapporteringssystemet KIA. Anmälningar om kränkande behandling följs också upp av huvudmannen. Uppföljningen av skolornas insatser och samverkan ska vidareutvecklas under 2017 och 2018. Underlagen ska framöver återkommande analyseras för att kartlägga lägesbilden, som en grund för beslut om vidare insatser.

Insatser utifrån stadens riktlinjer

Stadens riktlinjer mot våldsbejakande extremism pekar ut tre områden inom det främjande och förebyggande arbetet där utbildningsnämnden har ett särskilt ansvar (se rutan nedan). Dessa områden ligger väl i linje med de utvecklingsområden som lägesbilden ovan pekar på, nämligen att i första hand informera och utbilda om förekomsten av våldsbejakande extremism, hur det

känns igen och hur man ska agera när det upptäcks. Det behövs en bred medvetenhet om problematiken bland berörda medarbetare.

Utbildningsnämnden ska säkerställa att det i grund- och gymnasieskolan bedrivs ett aktivt arbete som främjar demokratiutveckling och mänskliga rättigheter och som därigenom motverkar våldsbejakande extremism.

Utbildningsnämnden ska tillse att yrkesgrupper inom skolan som arbetar med ungdomar aktivt verkar för demokratiska värderingar och alla människors lika värde och rättigheter och samtidigt förebygger våldsbejakande ideologier, rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans. En förutsättning är att dessa yrkesgrupper har kunskaper om våldsbejakande extremistiska rörelser.

Utbildningsnämnden ska ansvara för att det finns och sprids relevant kunskapsmaterial och information som kan användas av stadens skolor, fritidshem, elevhälsan och andra miljöer där barn och unga befinner sig. Samordnaren ska kunna bistå i att ta fram relevant kunskapsmaterial.

Ur Stadens arbete mot våldsbejakande extremism Riktlinjer Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram

Utbildning

En stadsövergripande utbildningsplan håller på att tas fram och i staden kommer utbildningar att börja ges under hösten 2017 till prioriterade verksamheter såsom utbildningsförvaltningens rektorer och lärare. Utbildning ska erbjudas först till skolledning samt till elevhälsopersonal. Under år 2017 kommer förvaltningen tillsammans med stadens centrala samordnare se över hur och när utbildning kan göras tillgänglig även för övrig personal.

Utbildningsinsatser ska prioriteras för de skolor där riskerna för våldsbejakande extremism är störst. Syftet är att utveckla kompetensen kring hur identifieringen av extremistiska miljöer och individer bäst görs och vilka insatser och åtgärder som är mest lämpliga att genomföra när extremistiska miljöer har identifierats.

Skolorna kan redan idag exempelvis få stöd från Medioteket när det gäller att arbeta med källkritik. Utifrån utbildningsnämndens skol-

biblioteksplan⁷ erbjuder Medioteket bland annat grundskolornas skolbibliotekspersonal och pedagoger kurser i källkritik.

Information och stöd

Den centrala samordnaren ska ta fram en gemensam vägledning som ska ge stöd kring lämplig praktiskt hantering för berörda verksamheter i staden. Det är angeläget att förvaltningen deltar i utvecklingen av detta material. Materialet ska sedan spridas till samtliga skoledningarna via befintliga informationskanaler. Dessa ansvarar därefter för vidare spridning och implementering inom respektive enhet. Även de fristående verksamheterna kommer att informeras om stödmaterialet via befintliga informationskanaler.

Utbildningsförvaltningen har skapat en ny sida på Pedagog Stockholm där material och information om hur extremism och rasism kan motverkas ska samlas. Syftet är att underlätta för lärare att hitta relevant och källkritiskt granskat material att arbeta utifrån i sin undervisning. Sidan kommer även länka till olika aktörer som arbetar inom området för att därigenom göra det mer lättillgängligt för skolorna. Bland annat har Forum för Levande historia och Skolverket mycket information kring dessa frågor som förvaltningen har samlat lättillgängligt för stadens pedagoger.

Utbildningsförvaltningen samarbetar även med Statens medieråd som har i uppdrag av regeringen att driva och utveckla kampanjen No Hate Speech Movement vars syfte är att förebygga sexism, rasism, främlingsfientlighet och andra former av intolerans och värna demokratin mot våldsbejakande extremism genom att stärka barn och ungas medie- och informationskunnighet.

Föreningsbidrag och upplåtelse av lokaler

Enligt stadens riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism ska inget stöd i form av ekonomiskt bidrag ske från staden till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant.⁸

Enligt utbildningsnämndens anvisningar för bidrag till utomstående organisationer ska föreningar som får bidrag ha en inriktning som

⁷ Skolbiblioteksplan för Stockholms skolor och förskolor 2017-2020, dnr 1.3.2-9398/2016; <http://intranat.stockholm.se/Nyheter/2017/6/16/Ny-skolbiblioteksplan/>

⁸ Stadens arbete mot våldsbejakande extremism Riktlinjer till Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram, dnr 155-943/2015

ligger i linje med stadens riktlinjer och förhållningssätt i principiella frågor som jämställdhet, integration, insatser mot främlingsfientlighet, våld och diskriminering.⁹ Under år 2017 kommer förvaltningen att ta fram en checklista för hur bland annat detta granskas i samband med ansökan.

I utbildningsnämndens uppdrag ingår att arbeta för att tillgängliggöra fler skollokaler. Förvaltningen arbetar för närvarande med att se till att uthyrning av lokaler görs via idrottsförvaltnings bokningssystem, bland annat som ett sätt att öka kontrollen och minska risken för att lokaler hyrs ut till personer med koppling till våldsbejakande extremism.

Förhindrande arbete

Enligt stadens riktlinjer mot våldsbejakande extremism ska utbildningsnämnden ”i samverkan med den centrala samordnaren och relevanta aktörer rikta särskilda informationsinsatser till skolor och fritidsverksamheter i områden där en riskbild har identifierats, vilka även kan inkludera föräldrar och anhöriga. Vid konkreta misstankar om risk för att barn och ungdomar kan komma att fara illa ska en orosanmälan göras till socialtjänsten.”

Utbildningsförvaltningen kommer att informera om rutinerna för hur skolan ska agera när problematiken har identifierats, för att säkerställa att orosanmälan görs till socialtjänsten. Vid misstanke att barnen hamnar i farozon för påverkan av våldsbejakande grupperingar ska elevhälsoteamet engageras. Samarbete med vårdnadshavare kring elevens kunskapsutveckling och utveckling av sociala färdigheter samt fysiskt och psykiskt mående ingår i skolans uppdrag och kontakter ska tas med vårdnadshavaren.

Samverkan

Att fördjupa den lokala samverkan är en grundpelare i arbetet mot våldsbejakande extremism. Samverkan ska ske regelbundet inom ordinarie samverkansformer och ska intensifieras vid behov. Samverkan sker på olika nivåer – skolnivå, områdesnivå och förvaltningsövergripande. Samverkan ska omfatta relevanta aktörer som polis och stadsdelsförvaltning (inklusive socialtjänst).

⁹ Anvisningar för bidrag till utomstående organisationer, dnr 2.5.3-9056/2016

Skolans krisledningsorganisation ska aktiveras när det finnas behov av det. Det är viktigt att elevhälsoteamet ingår i den och engageras i det operativa arbetet. Utifrån bedömning av allvarlighetsgrad och omfattning ska respektive skola även följa larmkedjan för att eventuellt aktivera den förvaltningsövergripande krisledningsorganisationen.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2018. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå.

Sammanfattningen av utbildningsnämndens åtgärder mot våldsbejakande extremism

Åtgärd	Ansvarig	När
Lägesbild		
Se över hur en fördjupad samlad lägesbild kan tas fram och hur utbytet med stadsdelsförvaltningarna kring detta eventuellt kan samordnas.	Planeringsenhet Grundskoleavd. Gymnasieavd. Kom.enheten	Hösten 2017
Analysera KIA-statistik, anmälningar om kränkande behandling, m.fl. underlag utifrån aspekten våldsbejakande extremism.	Planeringsenheten Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Fortlöpande, pågående arbete, men med särskilt fokus tertialsvis
Förebyggande arbete		
Fortsätt att vidareutveckla arbetssätt och arbetsformer som främjar demokratiutveckling och mänskliga rättigheter, med särskilt fokus på våldsbejakande extremism.	Respektive skola	Fortlöpande, pågående arbete
Vidareutveckla uppföljningen av skolornas insatser och samverkan när det gäller våldsbejakande extremism, för att ha som grund för att kunna ta ställning till eventuella behov av att t.ex. fördjupa samverkan.	Grundskoleavd. Gymnasieavd.	2017/2018
Följ särskilt upp hur skolorna arbetar mot propaganda och för att göra sina elever källkritiska och uppmärksamma på alternativ fakta.	Grundskoleavd. Gymnasieavd	Hösten 2017
Inventera planerat och pågående arbete vid skolorna, som främjar demokratiutveckling och mänskliga	Ledningsstaben i samarbete med berörda avdelningar	Oktober 2017

rättigheter, för att utifrån detta kunna sprida goda exempel.		
Sprid goda exempel på arbete mot våldsbejakande extremism, utifrån ovanstående inventering och uppföljning.	Planeringsenhet Grundskoleavd. Gymnasieavd. Kom.enhet	Våren 2018
Fortsätt att kontinuerligt samverka med relevanta aktörer såsom polis och stadsdelsförvaltning (socialtjänst) i etablerade samverkansforum.	Respektive skola	Fortlöpande, pågående arbete
Informera skolans personal om stadens riktlinjer och satsning samt om utbildningsnämndens handlingsplan och framtaget stödmaterial.	Planeringsenheten Kom.enheten Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Hösten 2017
Fortsätt erbjuda kurser i källkritik till bibliotekspersonal och pedagoger	Mediateket	Fortlöpande, pågående arbete
Delta i stadens utbildningar kring våldsbejakande extremism (rektorer och elevhälsopersonal).	Respektive skola	Hösten 2017
Identifiera eventuella skolor med akutbehov av utbildningsinsatser - prioritering av skolor i riskområde.	Planeringsenheten Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Fortlöpande, pågående arbete
Tillsammans med stadens centrala samordnare, se över hur de utbildningar staden tillhandahåller kan spridas till skolornas övriga personal.	Planeringsenheten Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Hösten 2017
Samla informationsmaterial om våldbejakande extremism och tillgängliggör för skolorna i "kunskapsbank" eller motsvarande.	Planeringsenhet Kom.enheten Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Hösten 2017
Utveckla samverkan med Statens Medieråd, för informationsspridning.	Kom.enheten	Hösten 2017

Delta i stadens arbete med att ta fram en gemensam vägledning som ger stöd och vägledning kring lämplig praktisk hantering i olika situationer.	Grundskoleavd. Gymnasieavd. Planeringsenheten	Hösten 2017
Sprid den gemensamma vägledningen via etablerade forum.	Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Efter vägledningen är framtagen
Informera särskilt om rutiner kring orosanmälan.	Grundskoleavd. Gymnasieavd.	Hösten 2017
Med stöd av den checklista för bidrag till föreningar som stadens centrala samordnare har tagit fram, ta fram en checklista för utbildningsnämndens bidragsgivning.	Planeringsenheten	Hösten 2017
Informera om att uthyrning av lokaler ska ske via idrottsförvaltningens bokningssystem samt ta fram anvisningar för de tillfällen då uthyrning sker på annat sätt.	Lokalenheten	Hösten 2017
Hyr ut lokaler via Idrottsförvaltningens bokningssystem.	Respektive skola	Fortlöpande, pågående arbete
Informera fristående förskolor och skolor om stadens arbete mot våldsbejakande extremism.	Förskoleavd. Uppföljningsenheten	Våren 2017
Förhindrande arbete		
Vid misstanke om att barn och ungdom riskerar att fara illa, gör orosanmälan till socialtjänsten.	Respektive skola	När aktuellt
Intensifiera samverkan med polis och socialtjänst vid incidenter med våldsbejakande extremism.	Respektive skola	När aktuellt